

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju te Instrument za suradnju u području nuklearne sigurnosti”

(COM(2018) 460 final 2018/0243 (COD))

(2019/C 110/29)

Izvjestitelj: **Cristian PÎRVULESCU**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 2.7.2018. Europska komisija, 12.7.2018. Vijeće Europske unije, 18.7.2018.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije članak 206. Ugovora o Euratomu
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za vanjske odnose
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	23.11.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	12.12.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	539
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	176/0/1

1. Zaključci i preporuke

1.1. Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju

1.1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor podupire opće i posebne ciljeve prijedloga i smatra da je inicijativa za pojednostavnjenje instrumenata koji se upotrebljavaju u pogledu susjednih i trećih zemalja dobrodošla i korisna. EU mora izgraditi konstruktivan, realističan i pragmatičan odnos sa susjednim i trećim zemljama, u kojemu vrijednosti imaju središnju ulogu.

1.1.2. Odbor prima na znanje ustrajnost Komisije i drugih europskih institucija i država članica, koja je očita u ovom prijedlogu, u pogledu podupiranja razvoja civilnog društva, demokracije i sustava zaštite ljudskih prava. Funkcioniranje novog konsolidiranog instrumenta trebalo bi u svim fazama, od planiranja do praćenja i evaluacije, biti usmjereno na promicanje vrijednosti EU-a, uključujući vladavinu prava, cjelovitost, pluralizam, demokraciju i zaštitu ljudskih prava. U tom kontekstu, Odbor poziva Europsku komisiju da znatno poveća sredstva koja se izdvajaju za tematske programe za ljudska prava i demokraciju te civilno društvo.

1.1.3. Odbor podupire cilj Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju koji jest očuvanje i promicanje vrijednosti i interesa Unije diljem svijeta kako bi se postigli ciljevi i ostvarila načela vanjskog djelovanja Unije. U komunikaciji se dodatno navodi da će se pri provedbi ove Uredbe osigurati usklađenost s drugim područjima vanjskog djelovanja i relevantnim politikama EU-a, kako je opisano u Programu održivog razvoja do 2030. (Program do 2030.). To znači da je potrebno uzeti u obzir učinke svih politika na održivi razvoj na svim razinama – nacionalnoj razini, na razini unutar EU-a, na razini drugih zemalja, kao i na globalnoj razini.

1.1.4. Odbor ovom prilikom želi podsjetiti Europsku uniju da je Programom do 2030. predviđen svijet u kojem svaka zemlja, uzimajući u obzir različite razine u pogledu nacionalnog razvoja i sposobnosti, ostvaruje postojan, uključiv i održiv gospodarski rast, socijalni razvoj, uključujući dostojanstven rad za sve, te zaštitu okoliša. Svijet u kojem su demokracija, dobro upravljanje i vladavina prava, kao i poticajno okruženje na nacionalnoj i međunarodnoj razini, ključni elementi za održivi razvoj.

1.1.5. Ta velika odgovornost za podupiranje akcijskog plana za ljude, planet i blagostanje u okviru Programa do 2030. iziskuje veću usredotočenost na instrumente potpore i načine na koje su oni organizirani i povezani s teškom stvarnošću globalnih politika. Pojednostavljanje i ujedinjavanje instrumenata koji se koriste predstavlja velik napredak prema učinkovitom djelovanju usmjerenom na prioritete u svrhu ostvarenja predloženih ciljeva. EU je često u položaju da odlučno djeluje kako bi se osigurala potpora najranjivijim skupinama i pojedincima. To je odgovornost koju EU mora zadržati i propisno snositi.

1.1.6. Susjedne i treće zemlje suočavaju se s nizom velikih i različitih problema koji se preklapaju. U trenutačnom globalnom okruženju u kojem je čini se došlo do zastoja reformi kojima se promiče demokracija, politička stabilnost i gospodarski razvoj, EU mora pojačati svoje napore umjesto da ih napusti. Treba održavati stalni kontakt s vladama susjednih i trećih zemalja te ih motivirati i poticati na odgovornu suradnju. Partnerski odnosi s tim vladama trebaju biti stabilni, prodorni i čvrsto usmjereni na poboljšanje životnih uvjeta stanovnika tih zemalja.

1.1.7. Odbor podupire proaktivno djelovanje EU-a u razdoblju do 2030., u cilju iskorjenjivanja siromaštva i gladi, borbe protiv nejednakosti u tim zemljama i među njima, izgradnje mirnih, pravednih i uključivih društava, zaštite ljudskih prava i promicanja rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena i djevojčica te osiguravanja dugotrajne zaštite planeta i prirodnih resursa.

1.1.8. Odbor pozdravlja inicijativu u ovom prijedlogu za smanjenje administrativnog opterećenja za institucije EU-a i države članice te za veću usmjerenost na političke ciljeve i posvećenost vanjskim partnerima. Odbor pozdravlja i podržava znatan napredak utvrđen u Prijedlogu: veće pojednostavljenje, fleksibilnost i bolje praćenje rezultata.

1.1.9. Odbor pozdravlja činjenicu da bi se proračunske ovlasti i ovlasti nadzora Europskog parlamenta proširile tako da se djelovanje koje se sada financira iz Europskog razvojnog fonda uvrsti u proračun EU-a.

1.1.10. Odbor potiče Europsku komisiju da se nadoveže na postignuća i napredak ostvarene u okviru prethodnih instrumenata. Na primjer, u Instrumentu za demokraciju i ljudska prava priznata su sva gospodarska, socijalna i kulturna prava te se promiče socijalni dijalog⁽¹⁾. Podrška je pružena organizacijama civilnog društva koje se bore za slobodu, demokraciju, ljudska prava i pravedne izborne postupke unatoč neprijateljskim stavovima nekih vlada prema njima. Tu obvezu trebalo bi zadržati i pojačati.

1.1.11. Odbor ističe važnost demokratskih i izbornih procesa u susjednim i trećim zemljama te potiče Europsku komisiju da prednost pruži razvoju snažnih i neovisnih izbornih institucija. Institucije EU-a trebale bi blisko surađivati s Venecijanskom komisijom, Vijećem Europe, OESS-om i mrežama izbornih stručnjaka kako bi se konkretizirala njihova ključna potpora za pravedne i stabilne izborne procese.

1.1.12. Odbor potiče države članice na suradnju kako bi na temelju dugogodišnjih odnosa sa susjednim i trećim zemljama doprinijele poboljšanju rezultata instrumenta.

1.1.13. Odbor podupire preporuke koje je u mišljenju iznio Odbor regija i potiče Komisiju da u svim slučajevima zajamči provedbu savjetovanja s relevantnim dionicima, uključujući lokalna i regionalna tijela, te da im je osiguran pravovremen pristup relevantnim informacijama kako bi mogli imati značajnu ulogu tijekom osmišljavanja, provedbe i povezanog procesa praćenja programa. Odbor isto tako naglašava da demokraciju na podnacionalnoj razini treba uključiti u vodeća načela jer upravo na lokalnoj i regionalnoj razini građani mogu najizravije doživjeti demokraciju.

1.2. Instrument za suradnju u području nuklearne sigurnosti

1.2.1. U pogledu Europskog instrumenta za nuklearnu sigurnost, nakon nuklearne katastrofe u Fukushimi postalo je potpuno jasno da su problemi i rizici uporabe nuklearne energije globalni. Nažalost, prijedlog se na strateškoj i političkoj razini ne dotiče legitimnog zahtjeva građana, civilnog društva i poslovnog sektora za dugoročnim planiranjem nuklearne energije.

⁽¹⁾ Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Europski instrument za demokraciju i ljudska prava”, izvjestitelj: g. Iuliano (SL C 182, 4.8.2009., str. 13.); mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Instrument za razvojnu suradnju Europske unije: uloga organiziranog civilnog društva i socijalnih partnera”, izvjestitelj: g. Iuliano (SL C 44, 11.2.2011., str. 123.).

1.2.2. Odbor pozdravlja namjeru Komisije da uključi aktivnosti u nuklearnom području koje su u skladu s politikom razvoja i međunarodne suradnje u području zdravlja, poljoprivrede, industrije i socijalnih projekata kojom se otklanjaju posljedice bilo kakve nuklearne nesreće. Međutim, nije jasno kako se raspoloživim proračunom i uspostavljenim institucionalnim uređenjima ta namjera može provesti u praksi.

1.2.3. Uloga Međunarodne agencije za atomsku energiju od ključne je važnosti i agencija bi trebala preuzeti odgovornost za osiguranje transparentnosti i ranog upozoravanja u pogledu razvoja novih nuklearnih elektrana diljem svijeta. EU bi trebao u potpunosti surađivati s globalnim institucijama i organizacijama na promicanju nuklearne sigurnosti.

1.2.4. Potrebni su dodatni naponi kako bi se osiguralo da postojeća i planirana postrojenja u europskom susjedstvu djeluju u skladu s visokim standardima transparentnosti i sigurnosti. EGSO poziva sve države članice da podrže ovaj cilj i postave nuklearnu sigurnost kao ključni cilj bilateralnih i multilateralnih odnosa s partnerskim zemljama.

1.2.5. Nadalje, uzimajući u obzir ključne globalne izazove povezane s nuklearnom energijom i postojanje velikog broja nuklearnih elektrana u susjedstvu, Odbor smatra da predviđena financijska omotnica za provedbu ove Uredbe za razdoblje 2021.–2027. u iznosu od 300 milijuna EUR u tekućim cijenama nije ni blizu dovoljna.

2. Opće napomene

2.1. Kontekst prijedloga – Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju

2.1.1. U Komunikaciji se izlažu glavni prioriteti i opći proračunski okvir za programe vanjskog djelovanja EU-a pod naslovom „Susjedstvo i svijet”, uključujući uspostavu Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju.

2.1.2. Zahvaljujući ovom prijedlogu EU će i dalje moći igrati aktivnu ulogu u promicanju ljudskih prava, stabilizacije, razvoja, sigurnosti, suzbijanju temeljnih uzroka nezakonite migracije, promicanju trgovine, borbi protiv klimatskih promjena i zaštiti okoliša, među ostalim. No moći će djelovati na sveobuhvatniji način, a resursi će se moći fleksibilnije usmjeravati kamo je potrebno, ovisno o promjenama u međunarodnom okruženju.

2.1.3. Prijedlogom se osigurava okvir za provedbu politika vanjskog djelovanja i međunarodnih obveza. Međunarodne obveze obuhvaćaju Program održivog razvoja do 2030., Pariški sporazum o klimatskim promjenama, Akcijski plan iz Addis Abebe, Okvir iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa (2015.–2030.) i Rezoluciju Vijeća sigurnosti UN-a 2282 (2016) o održavanju mira. Unutar EU-a, politički okvir obuhvaća odredbe Ugovora o vanjskom djelovanju, koje su dodatno razrađene u globalnoj strategiji EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku, novi Europski konsenzus o razvoju, obnovljeno partnerstvo EU-a i Afrike i revidiranu europsku politiku susjedstva, među ostalim. Uredba će ujedno tvoriti okvir za provedbu partnerstva koje se nadovezuje na važeći Sporazum iz Cotonoua, u kojem se utvrđuju pridruživanje i partnerstvo između članica Skupine afričkih, karipskih i pacifičkih država i Europske zajednice i njezinih država članica.

2.1.4. U procjeni učinka zaključeno je da je, osim instrumenata vrlo specifične naravi, kao što je instrument za humanitarnu pomoć koji funkcionira po načelu neutralnosti, većinu instrumenata moguće objediniti u jedan, a oni obuhvaćaju Zajedničku provedbenu uredbu, Instrument za razvojnu suradnju, Europski razvojni fond, Europski fond za održivi razvoj, mandat za vanjsko kreditiranje, Europski instrument za susjedstvo, Europski instrument za demokraciju i ljudska prava, Jamstveni fond, Instrument koji doprinosi stabilnosti i miru te Instrument za partnerstvo. Sljedeći instrumenti trebali bi ostati zasebni: instrument pretpristupne pomoći; instrument za humanitarnu pomoć; proračun za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku; instrument za prekomorske zemlje i područja, uključujući Grenland; mehanizam Unije za civilnu zaštitu; program Volonteri za humanitarnu pomoć EU-a; potpora turskoj zajednici na Cipru; pričuva za pomoć u nuždi; novi Europski instrument mirovne pomoći.

2.1.5. Obuhvaćanje niza instrumenata jednim širokim instrumentom pružit će priliku za racionalizaciju sustava upravljanja i nadzora i smanjenje administrativnog opterećenja institucija EU-a i država članica. Umjesto na višestruke programske procese, debate će se više usmjeriti na političke ciljeve i angažman s vanjskim partnerima. K tomu, djelovanje koje se kumulativno financira iz različitih programa Unije samo će jednom biti podložno reviziji koja obuhvaća sve programe i odgovarajuća primjenjiva pravila.

2.1.6. Pojednostavljenje ne znači i manje nadzora ili odgovornosti. Međuinstitucijska ravnoteža u potpunosti bi se sačuvala. Umjesto toga, proračunske ovlasti i ovlasti nadzora Europskog parlamenta proširile bi se tako da se djelovanje koje se sada financira iz Europskog razvojnog fonda uvrsti u proračun EU-a.

2.1.7. Financijska omotnica raspodjeljuje se kako slijedi:

(a) 68 000 milijuna EUR za geografske programe:

- za susjedstvo EU-a najmanje 22 000 milijuna EUR,
- za supsaharsku Afriku najmanje 32 000 milijuna EUR,
- za Aziju i Pacifik 10 000 milijuna EUR,
- za Južnu i Sjevernu Ameriku i Karibe 4 000 milijuna EUR;

(b) 7 000 milijuna EUR za tematske programe:

- za ljudska prava i demokraciju 1 500 milijuna EUR,
- za organizacije civilnog društva 1 500 milijuna EUR,
- za stabilnost i mir 1 000 milijuna EUR,
- za globalne izazove 3 000 milijuna EUR;

(c) 4 000 milijuna EUR za djelovanja za brzi odgovor.

2.1.8. Iznosi navedeni u članku 6. stavku 2. u skladu s člankom 15. uvećat će se za iznos rezerve za nove izazove i prioritete u iznosu od 10 200 milijuna EUR.

2.1.9. Zemlje kojima je pomoć najpotrebnija, posebno najmanje razvijene zemlje, zemlje s niskim dohotkom i zemlje u krizi, postkriznom razdoblju, u situacijama nestabilnosti i ranjivosti, uključujući male otočne zemlje u razvoju, imaju prednost u postupku dodjele sredstava.

2.1.10. Programi za stabilnost i mir te ljudska prava i demokraciju, kao i djelovanje za brzi odgovor, otvoreni su subjektima iz svih zemalja zbog interesa Unije da ponudi najširi mogući raspon djelovanja na globalnoj razini, složenih okolnosti za pružanje pomoći i potrebe za brzim djelovanjem. Prihvatljive su i međunarodne organizacije.

2.1.11. Novi europski konsenzus o razvoju („Konsenzus”) potpisan je 7. lipnja 2017., a pruža okvir za zajednički pristup razvojnoj suradnji Unije i njezinih država članica radi provedbe Programa do 2030. i Akcijskog plana iz Addis Abebe. Iskorjenjivanje siromaštva, borba protiv diskriminacije i nejednakosti, jačanje otpornosti i načelo da se nikoga ne zapostavi u središtu su politike razvojne suradnje.

2.1.12. Kao što je dogovoreno u Konsenzusu, očekuje se da će se 20 % službene razvojne pomoći koja se financira u okviru ove Uredbe utrošiti na socijalno uključivanje i ljudski razvoj, uključujući rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena.

2.1.13. Kako bi se resursi osigurali u područjima u kojima su najpotrebniji, posebno za najmanje razvijene zemlje i zemlje u nestabilnoj situaciji i sukobima, ova Uredba trebala bi pridonijeti zajedničkom cilju da se 0,20 % bruto nacionalnog dohotka Unije namijeni najmanje razvijenim zemljama u vremenskom okviru Programa do 2030.

2.1.14. Uredba bi trebala odražavati potrebno usmjerenje na strateške prioritete, i u geografskom smislu – europsko susjedstvo, Afrika i zapadni Balkan te zemlje koje su u nestabilnoj situaciji i najviše im je potrebna pomoć, i po tematskim područjima – sigurnost, migracije, klimatske promjene i ljudska prava.

2.1.15. Cilj je europske politike susjedstva, koja je revidirana 2015., stabilizacija susjednih zemalja i jačanje otpornosti, osobito uravnoteženjem triju dimenzija održivog razvoja: gospodarske, socijalne i ekološke. Kako bi se ostvario taj cilj, u okviru revidirane europske politike susjedstva naglasak je stavljen na četiri prioritetna područja: dobro upravljanje, demokraciju, vladavinu prava i ljudska prava, s posebnim naglaskom na daljnji angažman civilnog društva; gospodarski razvoj; sigurnost; migraciju i mobilnost, uključujući suzbijanje temeljnih uzroka nezakonite migracije i prisilnog raseljavanja.

2.1.16. U provedbi ove Uredbe trebale bi se odražavati vrijednosti demokracije i ljudskih prava, uključujući rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena, a pomoć Unije u okviru tematskih programa za ljudska prava i demokraciju te organizacije civilnog društva trebala bi imati posebnu dopunsku i dodatnu ulogu zbog svoje globalne prirode i neovisnosti djelovanja o pristanku vlada i javnih tijela trećih zemalja o kojima je riječ.

2.1.17. Organizacije civilnog društva trebale bi obuhvatiti širok raspon dionika s različitim ulogama i ovlastima, odnosno sve nedržavne, neprofitne, nestranačke i nenasilne strukture u okviru kojih se građani organiziraju radi ostvarivanja zajedničkih političkih, kulturnih, društvenih ili gospodarskih ciljeva i ideala. Riječ je o urbanim, ruralnim, formalnim i neformalnim organizacijama koje djeluju na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.

2.1.18. Ovom bi se Uredbom, zajedno s migracijskom politikom Unije i njezinim obvezama u okviru Programa do 2030, Uniji trebalo omogućiti da odgovori na izazove, potrebe i prilike u vezi s migracijom. U okviru tih obveza (cilj održivog razvoja br. 10.7) prepoznaje se doprinos migranata uključivom rastu i održivom razvoju; priznaje se da je međunarodna migracija višedimenzionalna stvarnost koja je izuzetno važna za razvoj država podrijetla, tranzita i odredišta, što zahtjeva koherentne i sveobuhvatne odgovore; te se obvezuje na međunarodnu suradnju radi jamčenja sigurnih, urednih i zakonitih migracija uz potpuno poštovanje ljudskih prava i humano postupanje prema migrantima, neovisno o njihovu statusu, te izbjeglicama i raseljenim osobama. Takva suradnja također treba pojačati otpornost zajednica koje pružaju smještaj izbjeglicama.

2.2. Posebne napomene

2.2.1. Ciljevi održivog razvoja pružaju dobar temelj za povećanje dosljednosti između vanjske i unutarnje politike i Odbor smatra da je usmjeravanje na ciljeve br. 16.3, 16.6 i 16.7, kojima se promiču demokracija, vladavina prava, transparentne institucije te participativno i reprezentativno donošenje odluka, važno za objedinjavanje i strateško usmjeravanje napora.

2.2.2. Prednost je novog instrumenta promicanje usklađenosti vanjskih mjera i djelovanja. Usklađenost se treba promicati i na razini europskog upravljanja instrumentom i na razini susjednih i trećih zemalja. Središnje i lokalne uprave tih zemalja nisu jednako opremljene za koordinaciju i provedbu programa. Potrebno je uspostaviti dogovore o koordiniranju različitih aktivnosti na razini svake vlade uz pomoć EU-a te potporu i sudjelovanje civilnog društva i društvenih dionika.

2.2.3. Raspon izazova i potreba u partnerskim zemljama znači da su potrebni snažniji postupci planiranja za svaku zemlju. To je prepoznato u mjerama za provedbu Programa do 2030. i cilju održivog razvoja br. 17 u kojem se navodi da „opseg i ambicije novog programa zahtijevaju revitalizirano globalno partnerstvo kako bi se osigurala njegova provedba. To će partnerstvo djelovati u duhu globalne solidarnosti. Time će se olakšati intenzivna globalna suradnja za potporu provedbe svih ciljeva i ciljnih vrijednosti, okupljanje vlada, privatnog sektora, civilnog društva i drugih aktera te mobiliziranje svih dostupnih resursa”.

2.2.4. Odbor smatra da treba uspostaviti takav proces i da taj proces treba rezultirati integriranim planom za svaku zemlju, koji će podlijegati političkom konsenzusu i biti prioritet za upravnu razinu. Taj će plan u praksi osigurati sinergije i komplementarnosti te pomoći u utvrđivanju mjera i učinka europske potpore u zemljama partnerima.

2.2.5. Odbor smatra da ulaganje napora u pojednostavljivanje upravnih i financijskih postupaka treba biti prioritet kako bi se organizacijama civilnog društva i lokalnim tijelima olakšao pristup financijskoj potpori.

2.2.6. Odbor podupire stajalište da iznos dodijeljen za vanjsko djelovanje ne bi smio biti manji od zbroja Europskog razvojnog fonda i ostalih financijskih instrumenata za vanjsko djelovanje. Također se slaže s prijenosom fleksibilnosti ERF-a na proračun EU-a.

2.2.7. Odbor naglašava važnost cilja održivog razvoja br. 16, osobito upravljačke strukture novog instrumenta i uključenih postupaka donošenja odluka. Kao predstavnik europskog organiziranog civilnog društva, sa stručnim znanjem i vezama u mnogim susjednim i trećim zemljama, Odbor nudi svoje sudjelovanje u tom instrumentu, u svim fazama njegovih mjera i projekata.

2.2.8. Odbor se nada da zamjena postojećeg Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava, kojim se podupire cilj održivog razvoja br. 16, osobito intervencije u području ljudskih prava, temeljnih sloboda i demokracije u trećim zemljama, neće ni na koji način utjecati na obuhvat i strukturu tih mjera, nego da će ih pojačati.

2.2.9. Odbor prepoznaje da je na nacionalnoj i međunarodnoj razini hitno potrebno djelovati u cilju borbe protiv klimatskih promjena i podupiranja cilja EU-a da najmanje 25 % svojeg proračuna namijeni za tu svrhu.

2.2.10. Odbor želi ponoviti izjavu iz Programa do 2030. o međusobnoj povezanosti i integriranoj prirodi ciljeva održivog razvoja koji su od ključne važnosti kako bi se osiguralo ostvarenje svrhe Programa. Mi preporučujemo da se uspostave međusektorski programi kojima bi se obuhvatilo nekoliko važnih područja djelovanja i ostvarivali konkretni rezultati u pojedinim trećim zemljama. Na primjer, klimatske promjene štetno utječu na poljoprivredne aktivnosti u supsaharskoj Africi. Činjenica da zemlju nije moguće obrađivati dovodi do raspada zajednica i predstavlja veliki uzrok migracija u Europu. U praksi bi se te osobe mogle smatrati „klimatskim izbjeglicama”, a to zahtjeva složen odgovor u središtu kojeg treba biti zaustavljanje dezertifikacije, kao i uvođenje programa potpore za one kojima prijete opasnost i one koji su odlučili emigrirati.

2.2.11. Trećim zemljama koje su ujedno i države podrijetla migranata i izbjeglica trebalo bi pomoći u poboljšanju njihovih kapaciteta i gospodarske infrastrukture, te u suočavanju s najvećim izazovima, onima gospodarske, političke, društvene i ekološke prirode. Instrument bi se trebao baviti glavnim uzrocima migracija, posebice u pogledu izbjeglica, te strateški koristiti postojeće resurse s ciljem promicanja mira, stabilnosti, demokracije i blagostanja u partnerskim zemljama.

2.2.12. Odbor prima na znanje da će se 10 % financijske omotnice EU-a namijeniti otklanjanju temeljnih uzroka nezakonite migracije i prisilnog raseljavanja te potpori upravljanju migracijama, uključujući zaštitu izbjeglica i prava migranata u okviru ciljeva ove Uredbe. Odbor iskorištava ovu priliku da podsjeti Europsku uniju i države članice da poštuju svoje međunarodne obveze u pogledu migranata.

2.2.13. Kao i kod prethodno navedenog postupka planiranja, u pogledu praćenja i ocjenjivanja provedbe Uredbe te izvješćivanja o njoj, Odbor predlaže da se svaka zemlja promatra zasebno. Grupiranje aktivnosti i pokazatelja po zemljama moglo bi pomoći u utvrđivanju sinergija i komplementarnosti, ili njihova nedostatka, te njihove usklađenosti s temeljnim ciljevima politike EU-a.

2.2.14. Kao opće načelo, Odbor potiče Komisiju da u svim slučajevima osigura provedbu savjetovanja s relevantnim dionicima iz zemalja partnera, uključujući organizacije civilnog društva i lokalna tijela te da im je osiguran pravovremen pristup relevantnim informacijama kako bi mogli imati značajnu ulogu tijekom osmišljavanja, provedbe i povezanog procesa praćenja programa.

2.2.15. Odbor pozdravlja inicijativu za primjenu načela ispunjavanja vlastitih odgovornosti u pogledu zemalja partnera te smatra da je uporaba sustava zemalja partnera za provedbu programa također korak u pravom smjeru. Međutim, potrebno je istaknuti da se to može ostvariti jedino ako postoje odgovarajući uvjeti i vjerodostojna jamstva u pogledu učinkovitosti, integriteta i nepristranosti tih sustava.

2.2.16. U pogledu geografskog programiranja i uspostave konkretnog, prilagođenog okvira za suradnju, Odbor preporučuje da Europska komisija ne bi trebala uzimati u obzir samo nacionalne pokazatelje, nego da bi se trebala usredotočiti i na teritorijalno definirane zajednice kojima prijete opasnost od zanemarivanja. Ruralne zajednice i zajednice koje su udaljene od glavnih gradova i gradskih centara često su u kritično nesigurnom i ranjivom položaju. One prvo trebaju postati vidljive te uzimati se u obzir u postupku planiranja.

2.2.17. U geografskom programiranju također se treba uzimati u obzir situacija neteritorijalnih socijalnih skupina i zajednica koje se možda suočavaju s ozbiljnim problemima, kao što su mladi, starije osobe, osobe s invaliditetom i druge kategorije osoba.

2.3. Kontekst prijedloga – Europski instrument za suradnju u području nuklearne sigurnosti

2.3.1. Cilj novog Europskog instrumenta za nuklearnu sigurnost jest promicanje uspostave učinkovitih i djelotvornih standarda nuklearne sigurnosti u trećim zemljama u skladu s člankom 206. Ugovora o Euratomu, na temelju iskustva s aktivnostima u području nuklearne sigurnosti u okviru Europske zajednice za atomsku energiju.

2.3.2. Cilj ove Uredbe jest dopuna aktivnosti u području nuklearne sigurnosti koje se financiraju u okviru [Uredba NDICI], posebno kako bi se pružila potpora promicanju visoke razine nuklearne sigurnosti, zaštite od zračenja i primjeni učinkovitih i djelotvornih zaštitnih mjera za nuklearni materijal u trećim zemljama na temelju aktivnosti unutar Zajednice i u skladu s odredbama ove Uredbe. Ovom se Uredbom posebno nastoji ostvariti sljedeće:

- (a) promicanje osviještenosti o nuklearnoj sigurnosti i provedba najviših standarda nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja te stalno poboljšanje nuklearne sigurnosti;
- (b) odgovorno i sigurno upravljanje potrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom, razgradnja i čišćenje bivših lokaliteta nuklearnih elektrana i instalacija;
- (c) uspostava učinkovitih i djelotvornih zaštitnih sustava.

2.3.3. Djelovanje koje se financira u okviru ovog prijedloga trebalo bi biti dosljedno s onim koje se provodi u okviru Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (obuhvaćajući aktivnosti u području nuklearne sigurnosti), Instrumenta pretprijetne pomoći, Odluke o prekomorskim zemljama i područjima, zajedničke vanjske i sigurnosne politike te novopredloženog Europskog instrumenta mirovne pomoći koji se financira izvan proračuna EU-a.

2.3.4. Nuklearna industrija EU-a djeluje na svjetskom tržištu u vrijednosti od 3 bilijuna EUR do 2050. i izravno zapošljava pola milijuna ljudi. U 14 država članica u pogonu je 129 nuklearnih reaktora, a u deset od tih država članica predviđena je izgradnja novih reaktora. EU ima najnaprednije pravno obvezujuće standarde za nuklearnu sigurnost na svjetskoj razini, a europska poduzeća u velikoj su mjeri uključena u svjetsku proizvodnju nuklearnog goriva. (Priopćenje za javnost EGSO-a *EESC urges the EU to adopt a more comprehensive nuclear strategy (PINC)* („EGSO potiče EU na donošenje cjelovitije nuklearne strategije (PINC)”, br. 58/2016, 22.9.2016.).

2.4. Posebne napomene

2.4.1. Odbor pozdravlja prijedlog u obliku uredbe kako bi se zajamčilo da je u cijelosti obvezujuć i izravno primjenjiv te da se ujednačeno primjenjuje. Unija i Zajednica mogu dopunjavati djelovanje država članica u potencijalno opasnim situacijama ili u slučaju posebno skupih intervencija i odgovorne su za dopunjavanje tog djelovanja. Kao što se navodi u Prijedlogu, u nekim područjima u kojima države članice nisu aktivne, Unija i Zajednica i dalje su glavni, a ponekad i jedini aktivni subjekti.

2.4.2. Nakon nuklearne katastrofe u Fukushimi postalo je potpuno jasno da su problemi i rizici uporabe nuklearne energije globalni. EU ima jedinstven profil što ga čini jednim od glavnih odgovornih dionika u globalnom nastojanju ostvarenja nuklearne sigurnosti i tehnologija koje koriste čistu energiju.

2.4.3. Nažalost, prijedlog se na strateškoj i političkoj razini ne dotiče legitimnog zahtjeva građana, civilnog društva i poslovnog sektora za dugoročnim planiranjem nuklearne energije. Nije jasno kako će EU upotrijebiti svoje resurse kako bi odgovorio na ključne izazove nuklearne energije povezane s rastućim bojznima i potrebama za čistom i povoljnom energijom u EU-u i svijetu.

2.4.4. Uloga Međunarodne agencije za atomsku energiju od ključne je važnosti i agencija bi trebala preuzeti odgovornost za osiguranje transparentnosti i ranog upozoravanja u pogledu razvoja novih nuklearnih elektrana diljem svijeta. EU bi trebao u potpunosti surađivati s globalnim institucijama i organizacijama na promicanju nuklearne sigurnosti.

2.4.5. EU bi trebao aktivno promicati najviše standarde nuklearne sigurnosti i osigurati da se diljem svijeta promiču najnapredniji europski postupci, najbolje prakse i tehnologije kako bi se zajamčila sigurnost novih postrojenja i reaktora.

2.4.6. Potrebni su dodatni naponi kako bi se osiguralo da postojeća i planirana postrojenja u europskom susjedstvu djeluju u skladu s visokim standardima transparentnosti i sigurnosti. EGSO poziva sve države članice da podrže ovaj cilj i postave nuklearnu sigurnost kao ključni cilj bilateralnih i multilateralnih odnosa s partnerskim zemljama.

2.4.7. EGSO i dalje smatra da Europska komisija u svojem prijedlogu oglednog programa (PINC) o ciljevima proizvodnje nuklearne energije i ulaganju u nju nije prikazala goruća pitanja koja se odnose na konkurentnost nuklearne energije, na njezin doprinos sigurnosti opskrbe i ciljevima u pogledu klimatskih promjena i ugljika te na njezinu sigurnost, kao ni pitanja transparentnosti i pripreme za izvanredne situacije ⁽²⁾.

2.4.8. Odbor pozdravlja namjeru Komisije da osigura dosljednost i komplementarnost s Instrumentom za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju, uključujući provedbom dodatnih aktivnosti u području nuklearne sigurnosti povrh širih ciljeva, a riječ je uglavnom o miroljubivom korištenju nuklearne energije u skladu s politikom razvoja i međunarodne suradnje u području zdravlja, poljoprivrede, industrije i socijalnih projekata kojom se otklanjaju posljedice bilo kakve nuklearne nesreće. Međutim, nije jasno kako se raspoloživim proračunom i uspostavljenim institucionalnim uređenjima ta namjera može provesti u praksi.

2.4.9. Uzimajući u obzir ključne globalne izazove povezane s nuklearnom energijom i postojanje velikog broja nuklearnih elektrana u susjedstvu, Odbor smatra da predviđena financijska omotnica za provedbu ove Uredbe za razdoblje 2021.–2027. u iznosu od 300 milijuna EUR u tekućim cijenama nije ni blizu dovoljna.

Bruxelles, 12. prosinca 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽²⁾ Europski gospodarski i socijalni odbor, mišljenje „Ogledni nuklearni program”, izvjestitelj: Brian Curtis, usvojeno 22. rujna 2016. (SL C 487, 28.12.2016., str. 104.).